

продовжують розвиватися, ми можемо очікувати ще більше інноваційних способів їх використання для забезпечення прозорості, відкритості та підзвітності в діяльності органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Берназюк О. Роль та місце цифрових технологій у сфері публічного управління. Інформаційне право. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/10/35.pdf>. (дата звернення: 27.04.2023).

2. Венгер В. Прозорість як принцип діяльності органів публічної влади. Науково-практична конференція «Верховенство права та місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9d898c48-42c9-4b82-9a0c-7be158e98e6d/content>. (дата звернення: 27.04.2023).

3. Дурман М. О. Тохтарова І. М. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ttpdu_2017_1_15.pdf. (дата звернення: 27.04.2023).

4. Каретна О., Милосердна І., Ігнат'єва І. Роль та особливості інформаційно-комунікаційних технологій у взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством. Науковий журнал «Політикус». URL: http://politicus.od.ua/5_2020/11.pdf. (дата звернення: 27.04.2023).

Курепін В.М.,

канд.екон.наук, доцент кафедри
методики професійного
навчання
Миколаївський національний
аграрний університет,
м.Миколаїв

ВІДБУДОВА ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ЗВІДКИ БРАТИ ГРОШІ

Вся система управління та функціонування державних інститутів з початком війни витримала безпрецедентні випробування на стійкість. Не виключення і територіальні громади, особливо такі, у яких провадження господарської діяльності було неможливо або затруднялося активними бойовими діями.

Майже десять років минуло з початку децентралізації влади відбулося утворення об'єднаних територіальних громад та фіскальна складова [1].

Результат такої діяльності приніс збільшення ресурсів на місцях відбулася автономність територіальних громад у прийнятті рішень щодо управління ними. Реформа дозволила з одного боку, збільшити фінансові ресурси на потреби мешканців громад, розширити автономність у прийнятті рішень щодо їх використання, а з іншого – отримали більшу відповідальність за свої дії.

У передвоєнний рік місцеві бюджети складали чверть доходів зведеного бюджету. Об'єднані територіальні громади (ОТГ) змогли зібрати достатньо грошей на реалізацію амбітних проєктів по їх розвитку, виплатам зарплат та пенсій тощо. Це колосальна сума, за допомогою якої громади почали розвиватися та все більш становитися незалежними.

Розпочата росією війна завдала значні удари по бюджетах громад [2]. Не всім вдалося впоратись з викликами воєнного стану, але самоуправлінню в більшості вдалося втримати контрольованість протягом перших місяців вторгнення.

Виклики, які поставило перед громадами вторгнення рф, завдяки поступовим та зваженим крокам вирішувалися, зокрема проблеми місцевих фінансів. Саме на місцевому рівні необхідно було вирішувати гуманітарні, комунальні, логістичні та міграційні проблеми, відновлювати зруйноване господарство та інфраструктуру. А це необхідне фінансування при скороченні бюджетних надходжень [3]. Під час перших місяців війни за причин масової міграції та зупинки бізнесу бюджетна ситуація зазнала значного удару.

Більше половини громад, що знаходились у зоні вторгнення рф, зібрали менше половини доходів від довоєнних планів. Інша ситуація складалася у ОТГ, що знаходилися поза зоною бойових дій, тільки дві третини відзначали падіння доходів. Найбільше постраждали статті з яких були надходження у бюджети, це надходження з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), акцизів та земельного податку.

У тяжкий час, як результат, громади стикнулися із потребою продовження фінансування освіти, медицини, необхідні були значні витрати та ЖКГ (обстріли жилих масивів потребували ремонту осель та їх відновлення) при падінні надходжень більше як у половину. Це внесло значний дисбаланс у їхні фінанси.

Доступ до позикового ресурсу мають не всі ОТГ, на відміну від уряду країни, місцева влада має значні обмеження з цього питання [4]. Облігації місцевого займу можуть випускати здебільшого великі міста. Міжнародні позики та гранти, які можна було би використати на інфраструктурні чи громадські проєкти сільським громадам недоступні - дозвіл на їхнє залучення законодавчо відсутній.

Ситуація склалася патова, але потрібен був вихід. І місцеві громади вдалися до інших механізмів, з яких були: скорочення видатків; запит громади до центральної чи регіональної влади про пряму фінансову допомогу тощо. Майже половині громад довелося ухвалювати скорочення

бюджету, який вплинув на оплату праці, фінансування освіти та ЖКГ (зменшення видатків).

Такі рішення, враховуючи невизначені ризики, були оптимальними на момент їх запровадження, але у довгостроковому періоді принесуть, на жаль, значні негативні наслідки: втрата робочої сили (відтік кадрів з громади у пошуках заробітків); недофінансування освіти, медицини, ЖКГ, культури - погіршення якостей публічних послуг.

Ще одною проблемою для ОТГ під час воєнного стану є відмова держави по запиту про пряму фінансову підтримку. Значний дефіцит державного бюджету та пріоритетність оборонних видатків не дозволяє наростити фінансування місцевих потреб, тому лише 20% ОТГ вдалося зробити запит про пряму фінансову підтримку та із них тільки половина отримала кошти.

Але є інструменти на які треба звернути увагу під час невизначеності та виникнення ризиків пов'язаних з воєнним станом у державі [5]. По-перше, ефективний та активний управлінець, якій буде сміливо випробувати всі можливі варіанти мобілізації ресурсів.

Навички фінансового менеджменту для місцевого самоврядування стають важливішими, це допоможе зберегти фінансові спроможності громади. Активного управлінця варто навчати (роль здобуття вищої освіти на таких спеціальностях, як 281 «Публічне управління та адміністрування» та 073 «Менеджмент»). Завдяки ефективності управління біля 10% громад при дефіциті бюджету майже 25% не проводили ані скорочення бюджету, ані зверталися до інших органів влади за фінансовою допомогою.

По-друге, співпраця із закордонними громадами під час війни (отримання гуманітарної допомоги) та розширення зовнішнього фінансування може покрити дефіцит бюджету. На місцевому рівні варто працювати у напрямку отримання грантів та кредитів від міжнародних партнерів. Розглядати таке питання треба як одне з основних джерел покриття дефіциту місцевого бюджету.

Отже, реалізація бюджетної політики ОТГ під час воєнного стану в Україні, ставить на порядок денний численне коло запитань і завдань, що потребують нагальної відповіді та виконання. Задіяні важелі та інструменти поповнення місцевого бюджету повинні відповідати проблематики фінансової безпеки територіальних громад та визначати рівень і показники фінансової безпеки країни, сприяти постановці правильних акцентів і визначенню актуальних пріоритетів у загальнодержавній політиці територіального розвитку.

Список використаних джерел

1. Петровських А. Д. Планувальні рішення комплексного плану, основа розвитку територій об'єднаних громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу»,

м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 37-40. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12075>.

2. Курепін В. М., Іваненко В. С. Сутність відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки // День Землі - Earth Day [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 31-33. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7042>.

3. Іваненко В. С. Деякі методи оцінки професійних ризиків // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 55-59. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12472>.

4. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.

5. Дідняк А. В. Міжнародний досвід визначення територій, що потребують підтримки регіонального розвитку // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 15-18. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12065>.

Левицька А.О.,
здобувач вищої освіти спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Хилько І.І.,**
старший викладач кафедри економічної
кібернетики і математичного моделювання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МОДЕЛЮВАННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі економічна система підприємства вважається відкритою та складною. Складність обумовлена неоднозначністю його